

such characteristics as the implementation of their state bodies, the focus on ensuring the legitimate interests and rights of persons (mainly legal), which together testify to their administrative and legal nature. It can be argued that licensing and accreditation are administrative and legal means by which power is exercised over public relations arising in the course of state administration of the educational process.

Based on the work done, assumptions were made about the direction of further development of licensing and accreditation of the educational process in Ukraine, and the areas of perspective research were identified.

Keywords: *licensing in the field of education, accreditation in the field of education, license, administrative and legal essence, educational process, accreditation.*

УДК 342.9.35

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-68-74

Собакарь А. О.[©]

доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

На основі аналізу наукових, емпіричних та публіцистичних джерел з'ясовано сутність, зміст та особливості застосування антикорупційних засобів у діяльності суб'єктів публічного адміністрування.

Здійснено порівняльний аналіз законодавства України та інших країн, на підставі якого зроблено висновок, що в зарубіжному законодавстві велика увага приділяється регламентації процедурних аспектів проходження державної служби та діяльності публічного службовця. Тоді як в Україні недостатня регламентація діяльності й непрозорість процедур є основою для виникнення корупційних проявів. У різних країнах антикорупційна політика реалізується в напрямках скорочення можливостей для корупційних дій, виявлення корупційних фактів і виконання покарань за правопорушення в цій сфері.

Наголошено на необхідності пошуку нових дієвих засобів антикорупційного спрямування, використовуючи позитивні надбання зарубіжної практики, вивчення якої засвідчило те, що найбільш поширеними антикорупційними механізмами в діяльності публічної адміністрації є: обмеження щодо суміщення службової діяльності з іншими видами діяльності; декларування особистих доходів; декларування майна, у тому числі й членів сім'ї; обов'язкове декларування подарунків особами, що обіймають політичні посади, а в деяких країнах – всіма публічними службовцями; декларування приватних інтересів; оприлюднення декларацій про інтереси, доходи та майно; обмеження на обіймання певних посад та заняття певними видами діяльності після припинення повноважень на посаді державного службовця; заборона суміщення службової діяльності з посадами в громадських організаціях та партіях; утримання від участі у прийнятті рішень тощо.

Окреслено перспективи запозичення для України позитивного зарубіжного досвіду.

Ключові слова: *корупція, корупційне правопорушення, корупційні ризики, антикорупційні засоби, суб'єкти публічного адміністрування, зарубіжний досвід.*

Постановка проблеми. Протидія корупції є одним із ключових чинників у забезпеченні економічного розвитку й довіри громадян до публічної влади. Протягом останнього десятиліття під час характеристики політичної, економічної та соціальної ситуації в Україні відзначаються значне збільшення поширення корупції і посилення її впливу на основні сфери держави і суспільства. Не отримуючи гідної протидії, вона прагне перетворитися на самостійний і вельми впливовий соціальний чинник, дестабілізує увесь спектр політичних, економічних, соціальних та культурних традицій. Крім того, корупція негативно впливає на міжнародний авторитет України, яка на сьогодні вважає-

© Собакарь А. О., 2020

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7618-0031>

aasobakar77@ukr.net

ється глибоко корумпованою державою.

Незважаючи на полеміку в цій сфері, у рейтингах міжнародної організації Transparency International Україна як суверенна держава стабільно посідає «почесні» позиції серед найкорумпованіших держав світу [1].

Одним з ключових питань вдосконалення діяльності публічної адміністрації є приведення роботи її структурних підрозділів до щоденного дотримання принципів законності, дисципліни, верховенства права, невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень тощо. Тому доцільним є використання досвіду інших країн, що дасть змогу розширення сукупності наявних уявлень про шляхи вдосконалення антикорупційних засобів, які застосовуються в діяльності публічної адміністрації, дозволить знаходити найбільш конструктивні рішення.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. На сьогодні важко знайти дослідника проблем забезпечення законності і дисципліни в діяльності публічної адміністрації, який би тією чи іншою мірою не розглядав корупцію загалом та відповідні правові засоби протидії їй (вивченню цих питань присвячено праці відомих вчених-адміністративістів: Авер'янова В. Б., Агапова А. Б., Алфьорова С. М., Альохіна О. П., Анохіна Л. С., Бандурки О. М., Бахраха Д. М., Бевзенка В. М., Безпалової О. І., Битяка Ю. П., Бородіна І. Л., Галагана І. А., Галуцька В. В., Гаращука В. М., Голосніченко І. П., Гончарука С. Т., Додіна Є. В., Зуй В. В., Ігоніна Р. В., Калайнова Д. П., Калюжного Р. А., Коваля Л. В., Козлова Ю. М., Коломоєць Т. О., Колпакова В. К., Комзюка А. Т., Кузьменко О. В., Кузніченка С. О., Лошицького М. В., Лук'янця Д. М., Мельника Р. С., Мінки Т. П., Миронюка Р. В., Мосьондза С. О., Музичука О. М., Настюка В. Я., Олефіра В. І., Остапенка О. І., Петкова В. П., Петкова С. В., Приймаченка Д. В., Сербина Р. А., Тищенко М. М., Харитонової О. І., Юніна О. С. та ін.). Часте оперування термінами «корупція», «корупційна діяльність», «корупційне правопорушення» створює ілюзію достатньої вивченості цього ганебного для країни і суспільства явища. Проте це зовсім не так. Під час першого ж ознайомлення з юридичною літературою виявляється, що серед учених немає навіть умовної однастайності як щодо визначення цих явищ, так і їх співвідношення.

Проблема інтерпретації корупції та відповідних засобів протидії їй в діяльності суб'єктів публічного адміністрування дотепер не отримала належної уваги в науці адміністративного права. Вирішення цієї проблеми дасть змогу визначити антикорупційні засоби та особливості їх застосування в діяльності публічної адміністрації, а також, з огляду на позитивний зарубіжний досвід, надати їм повну характеристику.

Тому **метою** статті є з'ясування на основі аналізу наукових, емпіричних та публіцистичних джерел сутності, змісту та особливостей застосування антикорупційних засобів у діяльності суб'єктів публічного адміністрування, з огляду на позитивний зарубіжний досвід та окреслення перспектив його запозичення для України.

Вклад основного матеріалу. Реформування публічної служби в контексті адміністративної реформи та її адаптація до міжнародних стандартів визначають необхідність переосмислення низки теоретичних положень і питань нормативно-правового регулювання державно-службових відносин. Перш за все, це стосується підвищення авторитету публічної служби та ефективності її роботи, мінімізації корупційних проявів, дотримання принципів доброчесності, толерантності та етичності службової поведінки.

Українським законодавством встановлено спеціальні обмеження стосовно діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування щодо: використання службових повноважень; сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; одержання подарунків; роботи близьких осіб та обмеження щодо осіб, які звільнилися з державної служби, тощо [2].

Крім зазначених, національна антикорупційна практика передбачає також здійснення заходів, як-от: 1) притягнення до відповідальності корумпованих державних службовців та звільнення їх у зв'язку з цим із займаних посад; 2) встановлення жорсткого контролю за витратами державних службовців, проведення їх аналізу та задекларованих доходів; 3) призначення в органи державної та місцевої виконавчої влади порядних та чесних професіоналів; 4) жорсткий публічний контроль використання бюджетних коштів; 5) створення державним службовцям належних умов праці та забезпечення їх гідною заробітною платою; 6) удосконалення діяльності державних установ судової експертизи з метою усунення будь-якої можливості зовнішнього втручання в їх діяльність; 7) створення єдиної системи реєстрації права власності на всі види нерухомого майна [3].

Попри суттєві зрушення в реформуванні державної системи запобігання й протидії корупції останнім часом, актуальним продовжує залишатися питання пошуку нових дієвих засобів антикорупційного спрямування, використовуючи позитивні надбання зарубіжної практики.

Порівняльний аналіз законодавства України та інших країн показує, що в зарубіжному законодавстві велика увага приділяється регламентації процедурних аспектів проходження державної служби та діяльності публічного службовця. Тоді як в Україні недостатня регламентація діяльності і непрозорість процедур є основою для виникнення корупційних проявів. У різних країнах антикорупційна політика реалізується в напрямках скорочення можливостей для корупційних дій, виявлення корупційних фактів і виконання покарань за правопорушення в цій сфері.

Аналіз юридичної літератури вказує на те, що антикорупційні засоби, які застосовуються в діяльності суб'єктів публічного адміністрування, у зарубіжних країнах здебільшого подібні між собою. Це пояснюється як процесами інтеграції законодавства, активною міжурядовою координацією заходів протидії правопорушенням з ознаками корупції, так і обміном досвіду проведення конкретних антикорупційних заходів. Більшою мірою це стосується країн-членів Євросоюзу, хоча в кожній країні все ж таки залишаються специфічні риси з огляду на особливості їх розвитку, правові традиції, ментальність і ступінь активності громадян [4, с. 75–76].

В інших країнах основний акцент у формуванні системи антикорупційних засобів у діяльності публічної адміністрації робиться, насамперед, у нормативно-правовому забезпеченні застосування превентивних антикорупційних механізмів. Наприклад, у Німеччині основу стримування корупції в органах публічного адміністрування на федеральному рівні в цей час мають три акти: Закон «Про боротьбу з корупцією» (Gesetz zur Bekämpfung der Korruption) від 20 листопада 2015 р. [5]; Закон «Про обмеження діяльності службовців за сумісництвом» (Zweites Nebentätigkeitsbegrenzungsgesetz) від 9 вересня 1997 р. [6]; Директива про запобігання корупції у федеральній адміністрації (Richtlinie zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung) від 30 липня 2004 р., в якій як додатки також подано Кодекс дій проти корупції та Методичні вказівки [7].

Особливе місце в системі актів щодо протидії корупції в ФРН займають Концепції попередження і боротьби з корупцією (Präventions- und Bekämpfungskonzept Korruption), які приймаються за підсумками конференцій міністрів внутрішніх справ та представників законодавчих органів земель. Так, Концепції 1995 і 2002 рр. розкривали напрямки діяльності органів влади земель із протидії корупції і служили основою для прийняття на рівні земель різних нормативних актів антикорупційної спрямованості. Прикладом таких актів земель ФРН можуть слугувати Директива про попередження і припинення корупції у сфері державного управління Нижньої Саксонії (Richtlinie zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung in der Landesverwaltung) від 1 квітня 2014 р. [8]; Адміністративний регламент щодо запобігання та боротьби з корупцією під час здійснення функцій державного управління Вільного ганзейського міста Бремена (Verwaltungsvorschrift zur Vermeidung und Bekämpfung der Korruption in der öffentlichen Verwaltung der Freien Hansestadt Bremen Land und Stadtgemeinde) від 26 лютого 2013 р. [9] та ін.

У США велика увага приділяється заходам щодо запобігання конфлікту інтересів, завдяки чому розроблено Довідник із питань етики, що містить закони про конфлікт інтересів (Збірник законів США), адміністративного указу 12674 про Принципи етичної поведінки з поправками EO 12731, загальноприйнятих Стандартів етичної поведінки для службовців органів виконавчої гілки влади у CFR 5 Частині 2635, нормативних актів Міністерства юстиції США у CFR 5 Частині 38011, що доповнюють загальноприйняті стандарти та додаткові нормативні акти Міністерства у CFR 28 Частині 45 [10, с. 229].

Водночас у Законі Республіки Казахстан «Про протидію корупції» від 18 листопада 2015 р. прямо передбачено, що відповідна особа в письмовій формі повідомляє свого безпосереднього керівника (керівництво державного органу) про наявний конфлікт інтересів або можливість його виникнення.

Не менш важливим у справі запобігання та протидії корупції в інших країнах є організаційний аспект вирішення цієї проблеми. Зокрема, у Республіці Білорусь відповідно до ст. 6 Закону «Про боротьбу з корупцією» уповноваженими суб'єктами боротьби з корупцією є органи прокуратури, внутрішніх справ і державної безпеки, у складі яких

створено спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією, яким надається право: одержувати безоплатно з державних органів та інших організацій в установленому законодавством порядку інформацію, необхідну для виконання функцій по боротьбі з корупцією, в тому числі з автоматизованих інформаційних, довідкових систем і банків даних; безперешкодно прибувати в пункти пропуску через державний кордон і місця, де здійснюється прикордонний контроль, за службовими посвідченнями та перепустками, що видаються Державним прикордонним комітетом або уповноваженими посадовими особами інших органів прикордонної служби; призупиняти з санкції прокурора повністю або частково на строк до десяти діб фінансові операції фізичних та юридичних осіб, а також обмежувати їх у праві розпорядження майном, якщо є достатні підстави вважати, що грошові кошти і (або) інше майно, отримані від осіб, причетних до скоєння корупційних правопорушень або до легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом; вносити в державні органи та інші державні організації в порядку, встановленому законодавством, подання про анулювання спеціальних дозволів (ліцензій) на здійснення окремих видів діяльності [11, с. 36].

У деяких європейських країнах для боротьби з корупцією в органах публічного адміністрування створюються наново або реформуються спеціальні підрозділи. Наприклад, у Великій Британії були сформовані автономні антикорупційні підрозділи, створені відповідні сепаратні служби і одночасно розроблені практичні заходи, які вони повинні здійснювати [12].

В Естонській Республіці обов'язок боротьби з корупцією покладається на відповідне бюро Центральної кримінальної поліції, яке входить до складу Міністерства внутрішніх справ Естонії. Бюро разом із підрозділом внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ Естонії здійснює діяльність щодо попередження корупції та виявлення осіб, які такі діяння вчиняють. Водночас у Литві створено Спеціальну службу розслідувань, яка є незалежною державною установою, що підпорядковується безпосередньо Президенту Литви. Разом зі службою внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ Литви вона здійснює оперативно-розшукову, слідчу й превентивну діяльність щодо попередження корупції серед працівників поліції [13].

У продовження цієї тези слід навести досвід Угорщини, де практикується створення мобільних груп з числа працівників підрозділів безпеки правоохоронних органів (свого часу створення в системі МВС України подібних мобільних груп з моніторингу дотримання прав і свобод людини стало помітним кроком у реалізації ідеї громадського контролю над правоохоронними органами). Таким групам надано право здійснювати планові та позапланові перевірки підрозділів поліції будь-якого рівня (місцевого, регіонально чи центрального) [14, с. 149].

Загалом в європейській управлінській практиці відсутній стандартний уніфікований набір антикорупційних інструментів, однак вивчення позитивного зарубіжного досвіду свідчить про те, що найбільш поширеними серед них можна вважати: обмеження щодо суміщення службової діяльності з іншими видами діяльності; декларування особистих доходів (так само в країнах Європи відсутній єдиний підхід щодо визначення кола суб'єктів, які повинні подавати декларації про особисті доходи та суми доходів, що підлягають декларуванню); декларування майна, у тому числі й членів сім'ї (наприклад, практика Польщі, Угорщини); обов'язкове декларування подарунків особами, що обіймають політичні посади, а в деяких країнах (Латвія) – всіма публічними службовцями; декларування приватних інтересів; оприлюднення декларацій про інтереси, доходи та майно (у Польщі (для всіх місцевих виборних посадових осіб), у Великобританії (декларації про подарунки особам, що обіймають політичні посади, а також декларації про інтереси членів парламенту є загальнодоступними), в Іспанії (декларації про інтереси членів парламенту та місцевих виборних посадових осіб можуть бути отримані за запитом будь-якої зацікавленої особи), у Латвії (всі декларації є загальнодоступними)); обмеження на обіймання певних посад та заняття певними видами діяльності після припинення повноважень на посаді державного службовця; заборона суміщення службової діяльності з посадами в громадських організаціях та партіях; утримання від участі у прийнятті рішень (детально визначено законодавством Іспанії, Франції та Німеччини) тощо.

Не менш важлива роль серед превентивних антикорупційних механізмів належить регулюванню етичної поведінки державних службовців, необхідність якої, наприклад, у США з'явилася у ході боротьби з корупцією. Крім створення законодавчої бази, антикорупційна стратегія США включає розробку і впровадження так званої адміністра-

тивної моралі, що являє собою етичні та дисциплінарні норми, якими повинні керуватися посадові особи всіх гілок державної влади. Водночас у Королівстві Нідерландів розроблено декілька інструментів реалізації антикорупційної стратегії, серед яких, наприклад: SAINT – інструмент самооцінки доброчесності службовців, який використовується державними та муніципальними органами влади для визначення головних ризиків і слабких місць, а також Рамкові положення для проведення адміністративного розслідування порушень доброчесності [15].

Разом з превентивними активно за кордоном використовується ефективна система примусу з широким набором інструментів (звільнення, пониження класного чину, тимчасове відсторонення від посади, позбавлення права заняття посад державної громадянської служби на певний період, штраф), які застосовуються як покарання та стягнення. Наявність ефективних контрольних механізмів забезпечує стійкість системи управління конфліктом інтересів. У країнах із розвинутою системою державного управління поряд з розгалуженою системою нормативно-правового регулювання її діяльності велика роль належить механізмам саморегулювання, в тому числі професійної (службової) етики, навчання та самоконтролю цивільних службовців за дотриманням вимог службової поведінки [16, с. 264–265].

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід сказати, що позитивний зарубіжний досвід запобігання й протидії корупції може допомогти не стільки вибрати зі світового досвіду набір антикорупційних засобів, скільки зрозуміти: по-перше, що корупції можна протидіяти і в більш складних умовах, ніж у сформованих у сучасній Україні; по-друге, що існують перевірені досвідом як принципи і методи ефективної протидії корупції, так і показники, що дозволяють обґрунтовано оцінювати рівень ефективності застосовуваних антикорупційних заходів. Безумовно, сліпе запозичення успішного досвіду будь-якої країни без урахування українських інституціональних умов не дасть позитивного результату. Під час формування системи запобігання та протидії корупції в діяльності суб'єктів публічного адміністрування в Україні слід враховувати окремі напрямки боротьби з корупцією, а також практику реалізації вже прийнятих рішень з метою вдосконалення механізмів протидії цьому явищу, що, на нашу думку, може бути зроблено за рахунок:

- підтримки антикорупційних заходів держави громадянським суспільством;
- врегулювання критеріїв та процедур, що використовуються для розробки посадових інструкцій, оцінювання й класифікацій посад державної служби, щоб забезпечити єдину систему з чіткими критеріями встановлення посадового окладу;
- забезпечення належного впровадження нової системи індивідуального оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, включаючи розробку індивідуальних планів професійного розвитку;
- підвищення ефективності діяльності органів судової влади та системи кримінальної юстиції у переслідуванні осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Список використаних джерел

1. Harrison G. Corruption, Development Theory, Social Change. Contemporary Politics. Sep. 1999. V. 5. № 3. P. 210–224.
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
3. Анищенко А. Стратегічні засади протидії корупції. URL: <http://old.minjust.gov.ua/7852>
4. Ответственность за должностные преступления в зарубежных странах / Ф. М. Решетников (отв. ред.). Москва : Юрид. лит., 1994. 128 с.
5. Gesetz zur Bekämpfung der Korruption. URL: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&jumpTo=bgbl115s2025.pdf.
6. Zweites Nebentätigkeitsbegrenzungsgesetz. URL: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&jumpTo=bgbl197s2294.pdf.
7. Richtlinie zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung. URL: http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Themen/OED_Verwaltung/Korruption_Sponsoring/Richtlinie_zur_Korruptionspraevention_in_der_Bundesverwaltung.pdf?__blob=publicationFile.
8. Richtlinie zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung in der Landesverwaltung. URL: <http://www.nds-voris.de/jportal/?quelle=jlink&query=VVND-204800-LReg-20140401-SF&psml=bsvorisprod.psml&max=true>.
9. Verwaltungsvorschrift zur Vermeidung und Bekämpfung der Korruption in der öffentlichen Verwaltung der Freien Hansestadt Bremen Land und Stadtgemeinde. URL: <http://www.zaks.bremen.de/handlungshilfen/rechtsgrundlagen-1613>.

10. Василичук В. І., Калюк С. М. Заходи щодо запобігання та протидії корупції: міжнародний досвід. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. Київ, 2015. № 2. С. 224–235.
11. Редкоус В. М. Административно-правовое регулирование противодействия коррупции в государствах – участниках Содружества Независимых Государств. *Административное и муниципальное право*. Москва, 2010. № 5. С. 36–37.
12. Ажирбаева О. Р. Противодействие коррупции в полицейских ведомствах США и Европы. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/protivodeystvie-korruptsii-v-politseyskikh-vedomstvah-ssha-i-evropy>.
13. Фільштейн М. В. Досвід країн Прибалтики в подоланні корупції в поліцейському середовищі. *Право і суспільство*. Дніпро, 2015. № 6.2(2). С. 149–152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_6.
14. Григоренко І. А. Зарубіжний досвід протидії службовим зловживанням та корупції в діяльності поліції. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. Київ, 2014. № 1. С. 146–155.
15. Правила етичної поведінки державних службовців (досвід країн Європейського Союзу та США). URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29069.pdf>.
16. Олешко О. М. Зарубіжний досвід запобігання і врегулювання конфлікту інтересів на державній службі. *Теорія та практика державного управління*. Харків, 2014. № 3. С. 263–271.

Надійшла до редакції 17.02.2020

References

1. Harrison, G. (1999) Corruption, Development Theory, Social Change. *Contemporary Politics*. Sep. V. 5. № 3. P. 210–224.
2. Pro zapobihannya koruptsiyi [On Prevention of Corruption]: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnya 2014 roku URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> [in Ukr.]
3. Anyshchenko, A. Stratehichni zasady protydyi koruptsiyi [Strategic Foundations for Combating Corruption] URL: <http://old.minjust.gov.ua/7852> [in Ukr.]
4. Otvetstvennost' za dolzhnostnye prestuplenyya v zarubezhnykh stranakh [Responsibility for Offenses in Foreign Countries] / F. M. Reshetnykov (otv. red.). M. : Yuryd. lyt., 1994. 128 s. [in Russ.]
5. Gesetz zur Bekämpfung der Korruption [Law on combating corruption] URL: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&jumpTo=bgbl115s2025.pdf [in Ger.]
6. Zweites Nebentätigkeitsbegrenzungsgesetz [Second activity limitation law] URL: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&jumpTo=bgbl197s2294.pdf [in Ger.]
7. Richtlinie zur Korruptionsprävention in der Bundesverwaltung URL [Policy on corruption prevention in the federal administration]: http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/Themen/OED_Verwaltung/Korruption_Sponsoring/Richtlinie_zur_Korruptionspraevention_in_der_Bundesverwaltung.pdf?__blob=publicationFile [in Ger.]
8. Richtlinie zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung in der Landesverwaltung [Guideline for the prevention and fight against corruption in the land administration] URL: <http://www.nds-voris.de/jportal/?quelle=jlink&query=VVND-204800-LReg-20140401-SF&psml=bsvorisprod.psml&max=true> [in Ger.]
9. Verwaltungsvorschrift zur Vermeidung und Bekämpfung der Korruption in der öffentlichen Verwaltung der Freien Hansestadt Bremen Land und Stadtgemeinde [Administrative regulation to prevent and combat corruption in the public administration of the Free Hanseatic City of Bremen Land and City Community] URL: <http://www.zaks.bremen.de/handlungshilfen/rechtsgrundlagen-1613> [in Ger.]
10. Vasylynychuk, V.I., Kalyuk, S.M. (2015) Zakhody shchodo zapobihannya ta protydyi koruptsiyi: mizhnarodnyy dosvid [Anti-corruption measures: international experience]. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav*. № 2. S. 224-235. [in Ukr.]
11. Redkous, V. M. (2010) Admsnsstratsvno-pravovoye regulirovaniye protivodeystviya koruptsiyi v gosudarstvakh – uchastnikakh Sodruzhestva Nezavisimyykh Gosudarstv [Administrative and legal regulation of combatting corruption in the states-participants of the Commonwealth of Independent States]. *Admsnystratsvnoye i munitsypal'noye pravo*. № 5. С. 36-37. [in Russ.]
12. Azhyrbaeva, O.R. Protivodeystviye koruptsiyi v politseyskikh vedomstvakh SSHA i Evropy [Combating Corruption in the US and European Police Departments] URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/protivodeystvie-korruptsii-v-politseyskikh-vedomstvah-ssha-i-evropy> [in Russ.]
13. Fil'shteyn, M.V. (2015) Dosvid krayin Prybaltyky v podolanni koruptsiyi v politseys'komu seredovyschi [Baltic States experience in overcoming corruption in police environment]. *Pravo i suspil'stvo*. № 6.2(2). S. 149-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_6 [in Ukr.]
14. Hryhorenko, I.A. (2014) Zarubizhnyy dosvid protydyi sluzhbovym zlovzhyvanniam ta koruptsiyi v diyal'nosti politysiyi [Foreign experience in counteracting official abuse and corruption in police activities]. *Yurydychnyy chasopys Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav*. № 1. S. 146-155.

[in Ukr.]

15. Pravyla etychnoyi povedinky derzhavnykh sluzhbovtsiv (dosvid krayin Yevropeys'koho Soyuzu ta SSHA) [Rules for the Ethical Conduct of Civil Servants (EU and US experience)]. Informatsiyana dovidka, pidhotovlena Yevropeys'kym informatsiyno-doslidnyts'kym tsentrom na zapyt Komitetu Verkhovnoyi Rady Ukrainy URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29069.pdf> [in Ukr.]

16. Oleshko, O.M. (2014) Zarubizhnyy dosvid zapobihannya i vrehulyuvannya konfliktu interesiv na derzhavniy sluzhbi [Foreign experience in prevention and settlement of interest conflicts in public service]. Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya. № 3. S. 263-271. [in Ukr.]

SUMMARY

Sobakar A. O. Application of anticorruption tools in activities of public administration actors: foreign experience and prospects of borrowing for Ukraine. In the article, on the basis of the analysis of scientific, empirical and journalistic sources, the essence, content and peculiarities of the use of anti-corruption means in the activity of the subjects of public administration are clarified.

The comparative analysis of the legislation of Ukraine and other countries is made, on the basis of which it is concluded that in foreign legislation much attention is paid to the regulation of procedural aspects of the civil service and the activity of a public servant. Whereas in Ukraine, insufficient regulation of activities and transparency of procedures are the basis for the appearance of corruption manifestations. In various countries, anti-corruption policies are being implemented to reduce opportunities for corruption, to identify corruption facts and to enforce penalties for offenses in this area.

The necessity of finding new effective means of anti-corruption orientation was emphasized, using the positive features of foreign practice, the study of which showed that the most common anti-corruption mechanisms in the activity of public administration are: restrictions on combining official activity with other activities; declaring personal income; declaring property, including family members; compulsory declaration of gifts by political office holders and, in some countries, by all public officials; declaring private interests; publication of declarations of interests, income and property; restrictions on holding certain positions and engaging in certain types of activities after termination of office as a civil servant; prohibition of reconciliation of office with positions in public organizations and parties; abstaining from decision-making, etc.

Prospects for borrowing positive foreign experience for Ukraine are outlined, in particular: support for anti-corruption measures by the civil society; adjusting the criteria and procedures used to develop job descriptions, appraisals and classifications of civil service positions to provide a single system with clear payroll criteria; ensuring the proper implementation of the new system of individual assessment of civil servants' performance, including the development of individual plans for professional development; enhancing the efficiency of the judiciary and the criminal justice system in prosecuting persons who have committed corruption offenses.

Keywords: *corruption, corruption offense, corruption risks, anti-corruption means, subjects of public administration, foreign experience.*